

Wstęp	5
Rozdział I. SPOŁECZNE ZAANGAŻOWANIE KOŚCIOŁA	17
1.1. Religia, chrześcijaństwo i Kościół katolicki w ujęciu nauk społecznych	18
1.1.1. Religia i chrześcijaństwo w ujęciu socjologicznym	19
1.1.2. Kościół: jego natura i pełnione funkcje	28
1.1.3. Nauczanie Kościoła w sprawach społecznych	36
1.1.4. Socjologiczne modele relacji Kościół – państwo	48
1.2. Polska specyfika relacji Kościoła ze społeczeństwem i państwem	57
1.2.1. Relacje Kościoła z państwem i społeczeństwem w przeszłości Polski	58
1.2.2. Kościół katolicki w II Rzeczypospolitej (1918-1939)	68
1.2.3. Kościół katolicki w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	70
1.2.4. Kościół a państwo po 1989 r.	73
1.3. Pozycja i funkcje laikatu w Kościele polskim	80
1.3.1. Pozycja laikatu w Polsce	80
1.3.2. Funkcje laikatu w Kościele polskim	82
1.4. Kościół katolicki a rodzina	88
1.4.1. Charakterystyka stosunku Kościoła do rodziny	89
1.4.2. Katolicka koncepcja rodziny	91
1.4.3. Troska Kościoła w Polsce o rodzinę	101
1.5. Uwagi końcowe	110
Rozdział II. ŻYCIE RELIGIJNE W POLSCE	117
2.1. Kościół katolicki a pobożność ludowa	119
2.1.1. Religia jako zjawisko społeczne	119
2.1.2. Konteksty formowania się religijności ludowej	122
2.1.3. Cechy religijności ludowej	129
2.1.4. Religijność ludowa w Polsce współczesnej	133
2.1.5. Kościół katolicki wobec pobożności ludowej	146
2.2. Sanktuaria i ruch pielgrzymkowy w Polsce	150
2.2.1. Sanktuaria i pielgrzymki w literaturze przedmiotu	150
2.2.2. Sanktuaria jako <i>miejsca święte</i>	153
2.2.3. Religijne oddziaływanie sanktuariów	158

2.2.4. Pielgrzymka jako praktyka religijna	160
2.2.5. Ogólna charakterystyka ruchu pielgrzymkowego	166
2.2.6. Ruch pielgrzymkowy w Polsce	168
2.3. Fenomen sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej	173
2.3.1. Funkcja religijna i kulturowa sanktuarium	173
2.3.2. Sanktuarium miejscem kształtowania postaw religijnych	187
2.3.3. Związki papieża Jana Pawła II z sanktuarium	195
2.4. Refleksje o pielgrzymce papieża Jana Pawła II do ojczyzny w 2002 r.	205
2.4.1. Papieża Jana Pawła II <i>Tryptyk krakowski</i>	205
2.4.2. „W miłosierdziu Boga świat znajdzie pokój, a człowiek szczęście!”	209
2.4.3. „Bóg, okazując nam miłosierdzie, oczekuje, że będziemy świadkami miłosierdzia w dzisiejszym świecie”	210
2.4.4. „Matko Najświętsza, Tobie zawierzam losy Kościoła; Tobie polecam mój naród; Tobie ufam i Tobie raz jeszcze wyznaję; Totus Tuus”	211
2.5. Religijne i społeczne funkcje sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Leżajsku	216
2.5.1. Religijna rola ośrodka leżajskiego	216
2.5.2. Społeczna funkcja sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia	223
2.6. Przestrzeń przyrodnicza i antropogeniczna a sanktuaria religijne	232
2.6.1. Środowisko przyrodnicze a miejsca święte	234
2.6.2. Środowisko społeczno-kulturowe a sanktuaria	238
2.7. Uwagi końcowe	245
Rozdział III. PEDAGOGIA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO	251
3.1. Edukacja chrześcijańska w kontekście dyscyplin pedagogicznych	252
3.1.1. Pedagogika jako nauka o wychowaniu	252
3.1.2. Wychowanie religijne	255
3.1.3. Pedagogika religii a pedagogika religijna	256
3.1.4. Wychowanie chrześcijańskie	261
3.1.5. Założenia filozoficzno-metodologiczne pedagogiki chrześcijańskiej	269
3.2. Edukacja w misji Kościoła katolickiego w Polsce	272
3.2.1. System edukacyjny w Polsce przedmiotem troski Kościoła	272
3.2.2. Wartości chrześcijańskie w szkolnictwie polskim	277
3.3. Pedagogia papieża Jana Pawła II	282
3.3.1. Antropologiczne podstawy pedagogii	284
3.3.2. Pedagogia ewangeliczna Jana Pawła II	286

3.3.3. Proces wychowawczy według Jana Pawła II	287
3.3.4. Funkcje elementów społecznych i kulturowych w wychowaniu	290
3.3.5. Metody i środki pedagogii papieskiej	293
3.4. Chrześcijańska koncepcja samowychowania	297
3.4.1. Rozumienie samowychowania	300
3.4.2. Podstawy chrześcijańskiej koncepcji samowychowania	303
3.4.3. Specyfika samowychowania chrześcijańskiego	308
3.4.4. Dążenie do świętości jako wyraz samowychowania	311
3.5. Chrześcijańska orientacja na wartości powołania i nadziei	314
3.5.1. Chrześcijańskie rozumienie powołania i nadziei	315
3.5.2. Powołanie i nadzieja w pedagogii Jezusa Chrystusa	319
3.5.3. Nadzieja i powołanie w nauczaniu Kościoła	321
3.6. Inspiracja chrześcijańska w działaniach opiekuńczych i wychowawczo-dydaktycznych	325
3.6.1. Rozwój pedagogiki opiekuńczej w Polsce	325
3.6.2. Konteksty działalności opiekuńczej Kościoła w Polsce	328
3.6.3. Wartości chrześcijańskie w pedagogice opiekuńczej	333
3.6.4. Szkolnictwo katolickie w Polsce	338
3.7. Uwagi końcowe	344
Rozdział IV. STUDIA NAD WARTOŚCIAMI CHRZEŚCIJAŃSKIMI	351
4.1. Wartości chrześcijańskie w kontekście współczesnych uwarunkowań społeczno-kulturowych	352
4.1.1. Koncepcje wartości w naukach społecznych	352
4.1.2. Klasyfikacje i typologie wartości	361
4.1.3. Wartości a życie społeczne	367
4.1.3. Religijne systemy wartości	369
4.2. Świat wartości nauczycieli polskich	372
4.2.1. Wartości religijne nauczycieli	374
4.2.2. Wartości ostateczne w ocenie nauczycieli	381
4.2.3. Wartości codzienne	382
4.2.4. Hierarchie wartości nauczycieli	391
4.3. Postawy młodzieży wobec lekcji religii i nauczycieli religii	394
4.3.1. Katecheza w świetle literatury	395
4.3.2. Podstawowe nurty w katechetyce polskiej	399
4.3.3. Postawy młodzieży wobec katechizacji	400
4.3.4. Model katechizacji postulowany przez młodzież	406
4.3.5. Postawy młodzieży wobec nauczycieli religii	409
4.4. Dylematy moralne współczesnej młodzieży polskiej	415
4.4.1. Znaczenie wartości i norm moralnych dla rozwoju osobowego i społecznego	416
4.4.2. Status wartości i norm religijnych w kontekstach społecznych	419

4.4.3. Empiryczne ilustracje problemów moralnych młodzieży	421
4.5. Młodzież wobec wartości tolerancji w społeczeństwie polskim	432
4.5.1. Charakterystyka kontekstu społeczno-religijnego tolerancji w Polsce	432
4.5.2. Tolerancja w nauce Kościoła	437
4.5.3. Koncepcje tolerancji w naukach społecznych	440
4.5.4. Tolerancja w ocenach uczniów	443
4.6. Środowisko rodzinne młodzieży przyjmującej środki psychotropowe	448
4.6.1. Charakterystyka zjawiska narkomanii w Polsce	448
4.6.2. Relacje interpersonalne w rodzinach narkomanów	453
4.6.3. Kultura w rodzinie narkomana	456
4.7. Odbiór przekazu medialnego przez studentów	461
4.7.1. Charakterystyka mediów	462
4.7.2. Kościół katolicki a media	464
4.7.3. Funkcje środków społecznego przekazu	465
4.7.4. Manipulacja w mediach	467
4.7.5. Medialne preferencje studentów	470
4.7.6. Ocena wiarygodności mediów	473
4.7.7. Opinie studentów o manipulacjach w mediach	475
4.8. Uwagi końcowe	480
Rozdział V. STUDIA PRZYPADKÓW RELIGIJNO-SPOŁECZNEGO ZAANGAŻOWANIA KOŚCIOŁA	487
5.1. Parafia św. Brata Alberta w Lublinie wobec problemów lokalnych	488
5.1.1. Parafia jako społeczność religijna i instytucja społeczna	490
5.1.2. Parafia a środowisko lokalne	493
5.1.3. Socjologiczne koncepcje parafii	495
5.1.4. Historia parafii św. Brata Alberta	508
5.1.5. Struktura organizacyjna parafii	511
5.1.6. Religijna aktywność parafii	513
5.1.7. Formy aktywności społecznej	514
5.2. Aktywność społeczno-pedagogiczna bernardynów	521
5.2.1. Bernardyni jako wspólnota franciszkańska	522
5.2.2. Działalność oświatowa w czasach współczesnych	528
5.2.3. Aktywność piśmiennicza, naukowa i wydawnicza	532
5.2.4. Działalność kulturowa	535
5.2.5. Aktywność charytatywna	539
5.2.6. Zaangażowanie patriotyczne bernardynów	540
5.3. Wybrane monografie opiekuńczo-wychowawczej aktywności Kościoła w Polsce	552

5.3.1. Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II	
„Wzrastanie”	555
5.3.2. Katolicki Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy	
„Oratorium” w Stalowej Woli	566
5.4. Uwagi końcowe	573
ZAKOŃCZENIE	577
WYKAZ SKRÓTÓW	591
BIBLIOGRAFIA	593